

COMMISSIONERATE OF HEALTH SERVICES MAHARASHTRA STATE NURSING CELL

Introduction:-

State Nursing Cell is established to manage all the activities related to the Nursing Training Schools and State Nursing Cadres of Matron, Assistant Matron, Public Health Nursing Instructor (P.H.N.I) Sister Tutor, Public Health Nurses. Paediatric Nurses, Psychiatric Nurses. Also guide the Regional Deputy Director for establishment of Nursing cadres of Staff Nurses, & Sister-Incharge . The cell is also guide the District Health Officer, Zillah Parishad in establishment of Auxiliary Nurse Midwife (ANM) & Lady Health Visitors (LHVs).

AIMS and Objectives:

- 1) Manage the establishment of nursing professionals working under the Public Health Department, Government of Maharashtra.
- 2) Arrange meetings with various Governments recognized Nurses association and discuss the issues pertaining to nursing profession and solve their problems.
- 3) To start new ANM and GNM Nursing School in each district and upgrade the GNM to BSC Nursing Program.
- 4) Develop State Nodal Center, implementation of BSC Nursing (Proposed 4 colleges), State Midwifery Training Institutes (SMTI) and strengthening of General Nursing and Midwifery Education Nursing institutes.
- 5) Encourage and guide the in-service nurses for the Higher Continue Nursing Education viz PBBSC Nursing , MSC Nursing , Public Health Nursing(PHN), Paediatric Nursing , Psychiatric Nursing and LHV promotional training .
- 6) To develop Community friendly Health Service approach and create awareness regarding the various health problems and health services available
- 7) Implementation of various new Central and State Government Health and Nursing Education schemes / Programs in the State.
- 8) Regular inspections of the Nursing schools to monitor the uniform standards of nursing education as per Indian Nursing Council (INC) and improve the standards of nursing education.
- 9) Visits to Regional Skill Labs and monitor the training and its functioning
- 10) To start Nurse Practitioner Midwife (NPM) through SMTI to provide high quality and respectful maternal and child health services.

IMPLIMENTATION:

State Nursing Cell collaborate with Regional Deputy Directors of eight regional circles, Civil Surgeons and District Health Officers, arranging meetings, counselling, video conferences and onsite visits for implementation of Central, States Government health services/ program guidelines for quality health services , its awareness and evaluation at various levels of health services.

NURSING SCHOOLS FUNCTIONING UNDER COMMISSIONERATE OF HEALTH SERVICES :-

Sr. NO.	Name of Institution	Total Institutes	Total students intake per annum
1	Auxiliary Nurse Midwifery	35	1400
2	General Nursing Midwifery	23	920
3	Lady Health Visitors	32	555
4	Public Health Nursing	1	30
5	Diploma in Psychiatric Nursing	2	40
	Total	93	2945

District wise following Functional Nursing Schools:

Sr. No.	Circle	Name of school	ANM	GNM	LHV	PHN	DPN
1	Thane	Cama&Alb.Mumbai	1	0	1	0	0
2		Thane V.S. Hosp.	1	1	1	0	1
3		Raigad	1	1	1	0	0
4		Palghar	0	0	0	0	0
Total			3	2	3	0	1
6	Pune	Pune	1	0	1	0	1
7		Solapur	0	0	0	0	0
8		Satara	1	1	1	0	0
Total			2	1	2	0	1
9	Kolhapur	Sindhudurga	1	1	1	0	0
10		Ratnagiri	1	1	1	0	0
11		Kolhapur	1	0	1	0	0
12		Sangali	0	0	0	0	0
Total			3	2	3	0	0
13	Nasik	Nasik	1	1	1	0	0
14		Dhule	1	0	1	0	0

Sr. No.	Circle	Name of school	ANM	GNM	LHV	PHN	DPN
15		Jalgaon	1	1	1	0	0
16		A'dnagar	1	1	1	0	0
17		Nandurbar	1	1	1	0	0
		Malegaon	1	1	0	0	0
Total			6	5	5	0	0
18	Aurangabad	Aurangabad	1	0	1	0	0
19		Jalna	1	0	1	0	0
20		Parbhani	1	1	1	0	0
21		Hingoli	1	1	1	0	0
			4	3	4	0	0
22	Latur	Latur	1	0	1	0	0
23		Beed	2	1	1	0	0
24		Nanded	1	1	1	0	0
25		O'bad	1	1	1	0	0
Total			5	3	4	0	0
26	Akola	Akola	1	0	1	0	0
27		washim	1	1	1	0	0
28		Amrawati	1	2	1	0	0
29		Buldhana	1	0	1	0	0
30		Yevotmal	2	0	1	0	0
Total			6	3	5	0	0
31	Nagpur	Nagpur	1	0	1	1	0
32		Chandrapur	1	1	1	0	0
33		Bhandara	1	1	1	0	0
34		Gadchiroli	1	1	1	0	0
35		Gondiya	1	1	1	0	0
36		Wardha	1	0	1	0	0
Total			6	4	6	1	0
Total			35	23	32	1	2

Student admission capacity per Academic Year:

- ANM 35 Training school Admission capacity 40 (Total= 1400).
- GNM 23 Training school Admission capacity 40 (Total =920).
- LHV Training School Admission Capacity (Total =555)
- PHN 1 Training school Admission capacity 30 (Total =30)
- DPN 2 Training school Admission capacity 20 (Total =40)

New Proposed Scheme:

1) Marathawada Vikas Programme

Sr. No.	Name of District	Course Name	Sanction	Functional	Not Functional
1	District Hospital ,Jalna	B.Sc.Nursing	1	0	1

2) National Health Policy 2017 and Central Sponsor Scheme to upgrade GNM to Basic B.Sc.

Sr. No	Name of District	Course Name	Sanction	Functional	Not Functional
1	Nasik	B.Sc.Nursing	1	0	1
2	Satara		1	0	1
3	Sindhudurg		1	0	1

3) National Health Policy 2017 and State Sponsored Scheme to upgrade GNM to B.Sc Nursing

Sr.No.	Name of Nursing Schools
1	Training School of Nursing, District Hospital, Thane
2	Training School of Nursing, District Hospital, Raigard
3	Training School of Nursing, District Hospital, Ratangiri
4	Training School of Nursing, District Hospital, Jalgaon
5	Training School of Nursing, District Hospital, Ahmednagar
6	Training School of Nursing, District Hospital, Nandurbar
7	Training School of Nursing, District Hospital, Malegaon
8	Training School of Nursing, District Hospital, Jalna
9	Training School of Nursing, District Hospital, Parbhani
10	Training School of Nursing, District Hospital, Hingoli
11	Training School of Nursing,, District Hospital, Beed
12	Training School of Nursing, District Hospital, Nanded
13	Training School of Nursing, District Hospital, Osmanabad
14	Training School of Nursing, District Hospital, Vashim
15	Training School of Nursing, District Hospital, Amravati
16	Training School of Nursing, District Women Hospital, Amravati
17	Training School of Nursing, District Hospital, Chandrapur

Sr.No.	Name of Nursing Schools
18	Training School of Nursing, District Hospital, Bhandara
19	Training School of Nursing, District Hospital, Gadchiroli
20	Training School of Nursing, District Hospital, Gondiya

Positions of Nursing Cadre Under Public Health Department

Sr. No	Name of Nursing Cadre	Sanction Post	Filled Post	Vacant Post
1	Matron Class - 3	36	17	19
2	Assistant Matron	170	107	63
3	Public Health Nurse Instructor	11	0	11
4	Nursing officer/Tutor/Clinical Instructor	405	183	222
5	Public Health Nurse	267	250	17
6	Psychiatric Nurse	168	98	70
7	Paediatric Nurse	193	93	100
	Total	1250	748	502

Tasks implementing by the State Nursing Cell :

Nursing Education:

- a) Admission of all Nursing courses under the Commissionerate of Health Services , Public Health Department, Govt of Maharashtra
- b) Inspection and Monitoring of the Nursing Education
- c) Problem Solving approach towards Nursing Schools , teachers and students , Hostel ,Counseling and guidance to Nursing Students, stipend of students
- d) Visit to various Nursing Schools/Colleges
- e) Planning Budget Head and release of Grants for starting New Nursing School/Post creation/Budget/Supplement demand/New Construction/ vehicle etc.
- f) Under the National Health Mission processed PIP for Nursing School ,Head wise and Feedback of its Utilisation from nursing school. Guidance and counselling of regarding Expenditure of grant.

- g) Preparing / revising Recruitment Rule for nursing education and Nursing service cadre
- h) Promoting Higher continuing education , Educational Leave, Permission for PhD Nursing
- i) Organizing Nursing Conferences , Workshops, Seminars and Staff development Programs in collaboration with Nursing colleges and Hospitals
- j) Collaborative approaches with the INC, MNC, MSBPNE and Ministry of Health and FW (MoHFW) Govt of India.
- k) Legal matter and RTI Pertaining to Nursing Education
- l) Recruitment Rules & Job descriptions for Nursing Education cadres
- m) Implement Educational policy Pertaining to Nursing education

Nursing Services:

- a) Seniority List, Promotion and Recruitment of Matron, Assistant Matron, Tutors, Psychiatric Nurses, Paediatric Nurses, Public Health Nurses and Public Health Instructure.
- b) Administrative and Request Transfer, Lokayukta Matters, Legal matter/ Court Cases of service matters, RTI etc.
- c) Recruitment Rules & Job descriptions for Nursing services cadres
- d) National Florence Nightingale Award for various nursing cadre.
- e) Organizing Meetings with various Nursing Organizations and problem solving approach for welfare of nursing profession.
- f) Preparing in-service education schedule
- g) Visits to Regional Skill Labs and monitor the training and its functioning

Year 2022-23 important decisions and Exceptional Tasks;

1. Total 85 Nurses were sent for higher education with educational leave
2. State level 4 Cadres (Tutor, Public Health Nurse, Paediatric Nurse, and Psychiatric Nurse) Vacant post were filled through “Maha- Recruitment”.

3. Up gradation of GNM to B.Sc. Nursing for single entry level for nursing proposal was sent to Government of India. The Government of India sanctioned 6Cr. Per Institute. For 3 Institute (Total 18 Cr. Namely Satara, Nashik & Sindhudurg) with the proposal of starting four B.Sc. Nursing college is the sent to Maharashtra Government Public Health Department.
4. Two National Florence Nightingale Award 2022 is received by Maharashtra State for Public Health Nurse & ANM respectively.
5. Strengthening of Nursing Educator through in service training conducted at Kasturba College of Nursing , Wardha.
6. Recruitment rules for the Nursing Educator cadre under Commissionerate of health services is under process.
7. Regulation of service for bonded nurses 3rd final special exam was conducted on 26/03/2022.
8. Recruitment Rules for contractual / Bonded Nurses
9. Job chart for all cadre under Commissionerate of Health Service is under process.
10. Seniority list of all nursing carder is published on dated 01.01. 2023.
11. Matron, Assistant Matron, Tutor & other Nursing cadres promotion process is going on.
12. To provide respectful quality care to mother & children NPM-Educator (Nurse practitioner in midwifery educator) first batch is out form the NMTI Kasturba Nursing College, Wardha,
13. Strengthening of SMTI (State Midwifery Training Institute at Akola, Nagpur & Nashik) is operational.
14. Meetings planned and executed with the various nursing association, their issues were discussed and appropriate actions are initiated.

(Dr. Nagnath Mudam)

Dy. Director of Health Services (Nursing), Mumbai

आरोग्य सेवा आयुक्तालय, मुंबई

राज्य शुश्रूषा कक्ष

प्रस्तावना -

सार्वजनिक आरोग्य विभागाच्या अंतर्गत आरोग्य सेवा आयुक्तालयाच्या नियंत्रणाखाली उपसंचालक आरोग्य सेवा (शुश्रूषा) यांचे विभागांतर्गत परिचारीका प्रशिक्षण संस्था व राज्यस्तरीय परिचारीका संवर्गांतर्गत अधिसेविका, सहायक अधिसेविका, सार्वजनिक आरोग्य परिचारीका निर्देशिका, सार्वजनिक आरोग्य परिचारीका, पाठयनिर्देशिका, बालरुग्ण तज्ञ परिचारीका व मनोरुग्णतज्ञ परिचारीका यांची आस्थापना कार्यरत आहे. उपसंचालक परिमंडळे यांचे स्तरावरून अधिपरिचारीका व परिसेविका यांची आस्थापना कार्यरत आहे. जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा परिषद यांचे स्तरावरून एएनएम व एलएचव्ही या पदांची आस्थापना हाताळण्यात येते. या दोन्ही कार्यालयांना त्यांच्याकडील परिचारीकांच्या आस्थापने संदर्भात या कार्यालयामार्फत मार्गदर्शन करण्यात येते.

उद्देश व उद्दिष्टे -

- १) विभागांतर्गत कार्यरत सर्व परिचारीका संवर्गाचे आस्थापना विषयक सर्व बाबी हाताळणे.
- २) शासन मान्य परिचारीका संघटनांच्या मागण्यांवर कार्यवाही करून तोडगा काढणे व परिचारीकांच्या जास्तीत जास्त अडचणी/समस्या सोडविणे.
- ३) जिल्ह्यात एएनएम व व जीएनएम प्रशिक्षण केंद्र सुरु करणे व त्याचे बीएसस्सी नर्सिंग मध्ये श्रेणीवर्धन करणे
- ४) स्टेट नोडल सेंटर, बीएसस्सी महाविद्यालये, SMTI अशा नवीन संस्था कार्यान्वित करणे व जीएनएम प्रशिक्षण संस्थांचे बळकटीकरण करणे.
- ५) विविध सेवांतर्गत प्रशिक्षण व उच्च शिक्षणाच्या सहाय्याने परिचारीकांची कार्यक्षमता वाढविणे व परिचारीकांचे ज्ञान कौशल्य वाढविणे. त्यांना बीएससी, एमएससी, पीएचएन, पेडियाट्रीक, सायकॅट्रीक व एलएचव्ही या प्रशिक्षणासाठी प्रोत्साहन देणे.
- ६) समाजाभिमुख आरोग्य सेवा देणे तसेच वेगवेगळ्या आजाराचा प्रतिबंध व उपलब्ध आरोग्य सेवाबाबत जनजागृती करणे.
- ७) परिचर्या व्यवसायाशी निगडित केंद्रशासनाच्या व राज्य शासनाच्या शैक्षणिक योजना व कार्यक्रम राबविणे.

- ८) परिचर्या संस्थाना नियमित भेटी देऊन भारतीय परिचर्या परिषदेच्या मानकानुसार शैक्षणिक कार्यक्रम राबविण्याबाबत निरीक्षण करून मार्गदर्शन करणे आणि परिचर्या प्रशिक्षणाचा दर्जा उंचाविणे.
- ९) विभागीय स्किल लॅबना भेटी देणे व त्या मार्फत कार्यरत प्रशिक्षणाची पाहणी करणे
- १०) माता व बालकांना उच्च दर्जाची व आदरयुक्त आरोग्य सेवा SMTI मार्फत देणेकरिता नर्स प्रॅक्टिशनर व नर्स मिडवायफरी शैक्षणिक कार्यक्रम सुरु करणे

अंमलबजावणी पध्दती -

विभागांतर्गत उपसंचालक आरोग्य सेवा परिमंडळ , जिल्हा शल्य चिकित्सक, जिल्हा आरोग्य अधिकारी यांचे मार्फत वेळोवेळी बैठका, भेटी देवून अंमलबजावणी व आरोग्य सेवा देणेबाबत समुपदेशन करणे, उत्तम सेवा देणेबाबत योजना आखणे. तसेच केंद्र व राज्य शासनांच्या मार्गदर्शक सुचनांची अंमलबजावणी करणे.

आरोग्य सेवा आयुक्तालय यांच्या अधिपत्याखालील कार्यरत परिचारीका प्रशिक्षण संस्था गोषवारा

अ.क्र.	परिचर्या प्रशिक्षण संस्थेचे नाव	एकूण संस्था	प्रतिवर्षी विद्यार्थी संख्या
१	एएनएम प्रशिक्षण संस्था	३५	१४००
२	जीएनएम प्रशिक्षण संस्था	२३	९२०
३.	एलएचव्हि प्रशिक्षण संस्था	३२	५५५
४	सार्वजनिक आरोग्य परिचारीका प्रशिक्षणसंस्था नागपूर (स्वतंत्र)	०१	३०
५	डीपीएन प्रशिक्षण संस्था	०२	४०
	एकूण	९३	२९४५

जिल्हा निहाय खालील प्रमाणे परिचर्या प्रशिक्षण संस्था कार्यरत आहेत.

अ.क्र.	परिमंडळ	जिल्हा	एएनएम	जीएनएम	एलएचव्हि	पीएचएन	डीपीएन
१	ठाणे	मुंबई(कामा रुग्णालय)	१	०	१	०	०
२		ठाणे	१	१	१	०	१
३		रायगड	१	१	१	०	०
४		पालघर	०	०	०	०	०
		एकूण	३	२	३	०	१
५		पुणे	१	०	१	०	१

अ.क्र.	परिमंडळ	जिल्हा	एएनएम	जीएनएम	एलएचव्ही	पीएचएन	डीपीएन
६	पुणे	सोलापूर	०	०	०	०	०
७		सातारा	१	१	१	०	०
एकूण				१	२	०	१
८	कोल्हापूर	सिंधुदुर्ग	१	१	१	०	०
९		रत्नागिरी	१	१	१	०	०
१०		कोल्हापूर	१	०	१	०	०
११		सांगली	०	०	०	०	०
एकूण			३	२	३	०	०
१२	नाशिक	नाशिक	१	१	१	०	०
१३		धुळे	१	०	१	०	०
१४		जळगाव	१	१	१	०	०
१५		अहमदनगर	१	१	१	०	०
१६		नंदूरबार	१	१	१	०	०
१७		मालेगाव जि. नाशिक	१	१	०	०	०
एकूण			६	५	५	०	०
१८	औरंगाबाद	औरंगाबाद	१	०	१	०	०
१९		जालना	१	१	१	०	०
२०		परभणी	१	१	१	०	०
२१		हिंगोली	१	१	१	०	०
एकूण			४	३	४	०	०
२२	लातूर	लातूर	१	०	१	०	०
२३		बीड	२	१	१	०	०
२४		नांदेड	१	१	१	०	०
२५		उस्मानाबाद	१	१	१	०	०
एकूण			५	३	४	०	०
२६	अकोला	अकोला	१	०	१	०	०
२७		वाशिम	१	१	१	०	०
२८		अमरावती	१	२	१	०	०
२९		बुलढाणा	१	०	१	०	०
३०		यवतमाळ	२	०	१	०	०
एकूण			६	३	५	०	०
३१	नागपूर	नागपूर	१	०	१	०	०

अ.क्र.	परिमंडळ	जिल्हा	एएनएम	जीएनएम	एलएचव्ही	पीएचएन	डीपीएन
३२		चंद्रपूर	१	०	१	०	०
३३		भंडारा	१	०	१	०	०
३४		गडचिरोली	१	०	१	०	०
३५		गोंदीया	१	०	१	०	०
३६		वर्धा	१	०	१	०	०
			६	४	६	०	०
			३५	२३	३२	१	२

प्रति शैक्षणिक वर्षी विद्यार्थी प्रवेश क्षमता :

- १) एएनएम ३५ प्रशिक्षण संस्थांची प्रवेशक्षमता ४० याप्रमाणे १४०० आहे.
- २) जीएनएम २३ प्रशिक्षण संस्थांची प्रवेशक्षमता ४० याप्रमाणे ९२० आहे.
- ३) एलएचव्ही ३२ प्रशिक्षण संस्थांची प्रवेश क्षमता (६ महिने कालावधी) याप्रमाणे ६३५ आहे.
- ४) पीएचएन १ प्रशिक्षण संस्थेची प्रवेश क्षमता ही ३० आहे.
- ५) डीपीएन २ प्रशिक्षण संस्थेची प्रवेश क्षमता ही २० याप्रमाणे ४० आहे.

नवीन प्रस्तावित योजना

- १) मराठवाडा विकास कालबद्ध कार्यक्रमांतर्गत प्रस्तावित कॉलेज.

अ.क्र.	जिल्हयाचे नाव	प्रशिक्षणाचे नाव	मंजूर	कार्यरत	अद्याप कार्यरत नाही
१	जालना	बीएस्सी नर्सिंग महाविद्यालय	प्रस्तावित -१	०	१

- २) नॅशनल हेल्थ पॉलिसी २०१७ अंतर्गत व केंद्र शासन पुरस्कृत योजनेअंतर्गत जीएनएम नर्सिंग स्कूलचे बेसिक बीएस्सी कॉलेजमध्ये श्रेणीवर्धन

अ.क्र.	जिल्हयाचे नाव	प्रशिक्षणाचे नाव	मंजूर	कार्यरत	अद्याप कार्यरत नाही
१	नाशिक	बेसिक बीएस्सी नर्सिंग महाविद्यालय	प्रस्तावित -१	०	१
२	सातारा		प्रस्तावित -१	०	१
३	सिंधुदुर्ग		प्रस्तावित -१	०	१

३) नॅशनल हेल्थ पॉलिसी २०१७ अंतर्गत व राज्य शासनास जीएनएम नर्सिंग स्कूलचे बेसिक बीएस्सी कॉलेजमध्ये श्रेणीवर्धन करणेबाबत प्रस्ताव सादर

अ.क्र.	परिचर्या प्रशिक्षण केंद्राचे नाव (जीएनएम)
१	परिचर्या प्रशिक्षणकेंद्र, सा.रु.ठाणे
२	परिचर्या प्रशिक्षणकेंद्र, सा.रु.रायगड
३	परिचर्या प्रशिक्षणकेंद्र, सा.रु.रत्नागिरी
४	परिचर्या प्रशिक्षणकेंद्र, सा.रु.जळगाव
५	परिचर्या प्रशिक्षणकेंद्र, सा.रु.अहमदनगर
६	परिचर्या प्रशिक्षणकेंद्र सा.रु.नंदूरबार
७	परिचर्या प्रशिक्षणकेंद्र, सा.रु.मालेगाव जि.नाशिक
८	परिचर्या प्रशिक्षणकेंद्र, सा.रु.जालना
९	परिचर्या प्रशिक्षणकेंद्र, सा.रु.परभणी
१०	परिचर्या प्रशिक्षणकेंद्र, सा.रु.हिंगोली
११	परिचर्या प्रशिक्षणकेंद्र, सा.रु.बीड
१२	परिचर्या प्रशिक्षणकेंद्र, सा.रु.नांदेड
१३	परिचर्या प्रशिक्षणकेंद्र, सा.रु.उस्मानाबाद
१४	परिचर्या प्रशिक्षणकेंद्र, सा.रु.वाशिम
१५	परिचर्या प्रशिक्षणकेंद्र, सा.रु.अमरावती
१६	परिचर्या प्रशिक्षणकेंद्र, जि.स्त्री.रु. अमरावती
१७	परिचर्या प्रशिक्षणकेंद्र, सा.रु.चंद्रपूर
१८	परिचर्या प्रशिक्षणकेंद्र, सा.रु.भंडारा
१९	परिचर्या प्रशिक्षणकेंद्र, सा.रु.गडचिरोली
२०	परिचर्या प्रशिक्षणकेंद्र, सा.रु.गोंदीया

सार्वजनिक आरोग्य विभागांतर्गत परिचारीका संवर्गाची माहिती -

अ.क्र.	पदाचे नाव	मंजूर	भरलेली	रिक्त
१	अधिसेविका वर्ग -३	३६	१७	१९
२	सहायक अधिसेविका	१७०	१०७	६३
३	सार्वजनिक आरोग्य परिचारीका निर्देशिका	११	०	११
४	शुश्रूषा अधिकारी/पाठयनिदेशिका/चिकित्सालयीन निर्देशिका	४०५	१८३	२२२

अ.क्र.	पदाचे नाव	मंजूर	भरलेली	रिक्त
५	सार्वजनिक आरोग्य परिचारीका	२६७	२५०	१७
६	मनोरुग्णतज्ञ परिचारीका	१६८	९८	७०
७	बालरुग्णतज्ञ परिचारीका	१९३	९३	१००
	एकूण	१२५०	७४८	५०२

शुश्रूषा कक्षांतर्गत विविध योजना व उपक्रम

अ) नर्सिंग शिक्षण विषयक कार्यवाही -

- सार्वजनिक आरोग्य विभाग, महाराष्ट्र राज्य अंतर्गत आरोग्य सेवा आयुक्तालय अधिनस्त सर्व परिचर्या शिक्षणाची प्रवेश प्रक्रिया राबविणे.
- नर्सिंग विद्यालय/ महाविद्यालयाचे नियमित निरीक्षण व देखरेख करणे.
- परिचर्या विद्यालय / महाविद्यालय, शिक्षक, विद्यार्थी, विद्यावेतन, वस्तीगृह व इतर अडचणीबाबत मार्गदर्शन करणे.
- नर्सिंग स्कूलला भेटी.
- नवीन नर्सिंग सुरु करणेपुरवणी/पदनिर्मिती/ मागणीवस्थावाहन व्य/बांधकाम/करीता अनुदान मंजुर करणे.
- राष्ट्रीय आरोग्य अभियाना अंतर्गत नर्सिंग स्कूलसाठी अनुदानाव्दस खर्चाबाबत व उपयोगिता प्रमाणपत्राबाबत मार्गदर्शन करणे
- सेवांतर्गत उच्च शिक्षणाकरीता प्रोत्साहित करणे, अध्ययन रजा मंजुर करणे व पीएचडी नर्सिंग करीता परवानगी देणे.
- विविध नर्सिंग स्कूल आणि रुग्णालयाद्वारे राष्ट्रीय नर्सिंग परिषद, कार्यशाळा, सेमिनार आणि स्टाफ डेव्हलपमेन्ट प्रोग्रामचे आयोजन करणे.
- भारतीय परिचर्या परिषद (INC), महाराष्ट्र परिचर्या परिषद, महाराष्ट्र राज्य शुश्रूषा व परावैद्यक शिक्षण मंडळ व केंद्र शासनाच्या सहयोगाने व मार्गदर्शक सुचनानुसार परिचर्या शैक्षणिक कार्यक्रम राबविणे.
- नर्सिंग शिक्षणाशी संबंधित न्यायालयीन प्रकरणे, माहिती अधिकार, लोकआयुक्त प्रकरणे हाताळणे
- नर्सिंग अध्यापकिय संवर्गाचे आस्थापनाविषयक बाबी, सेवा प्रवेश नियम तयार करणे, कर्तव्ये व जबादा-या, बदली, उच्चशिक्षण, समावेशन, न्यायालयीन प्रकरणे, लोकायुक्त प्रकरणे, माहिती अधिकार व इतर सेवाविषयक बाबींवर कार्यवाही करणे.
- नर्सिंग शिक्षणाशी संबंधित राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण राबविणे

ब) नर्सिंग सेवा (Service)विषयक कार्यवाही

- राज्य परिचर्या संवर्ग, अधिसेविका, सहाय्यक अधिसेविका, पाठयनिर्देशिका, सार्वजनिक आरोग्य परिचारीका निर्देशिका, मनोरुग्ण तज्ञ परिचारीका, बालरुग्ण तज्ञ परिचारीका, सार्वजनिक आरोग्य परिचारीका यांची सेवा जेष्ठता सुची व पदोन्नती करणे.
- नर्सिंग संवर्गाच्या आस्थापनाविषयक बाबी, सेवा प्रवेश नियम तयार करणे, कर्तव्ये व जबादा-या, प्रशासकिय व विनंती बदली , उच्चशिक्षण, समावेशन, न्यायालयीन प्रकरणे, लोकायुक्त प्रकरणे, माहिती अधिकार व इतर सेवाविषयक बाबींवर कार्यवाही करणे.
- राष्ट्रीय फ्लोरेन्स नाईटिंगेल पुरस्कार.
- विविध परिचारीका संघटनांच्या मागण्यांवर कार्यवाही करुन तोडगा काढणे व परिचारीकांच्या जास्तीत जास्त अडचणी यांशी - पदाधिकानी संघटनांच्यासाठी दर तीन महिन्यां सोडविण्यासमस्या / .क कार्यवाही करणेबैठका घेणे व आवश्यक

सन २०२२-२३ या वर्षात महत्वपुर्ण निर्णय/उल्लेखनिय कामगिरी

१. एकूण ८५ परिचारीकांना सन २०२३-४ या शैक्षणिक वर्षात उच्चशिक्षणाकरीता अध्ययन रजेसह पाठविण्यात आले .
२. महापदभरती प्रक्रियेसाठी राज्यस्तरीय संवर्गातील पाठयनिर्देशिका), रिक्त पदाची भरती प्रकिया सुरु आहे .
३. जीएनएम नर्सिंग स्कूलचा बेसिक बीएस्सी नर्सिंग कॉलेज मध्ये श्रेणीवर्धन करण्याबाबतचा प्रस्ताव केंद्र शासनास सादर करण्यात आलेला होतावास मंजूरी त आलेला प्रस्तासदर सादर करण्या . सातारा) लजीएनएम नर्सिंग स्कू ३मिळालेली असून केंद्र शासनाकडून ,नाशिक व सिंधुदुर्ग यांना (कीप्रत्ये ६ कोटी ००. याप्रमाणे एकूण १८ कोटीचा निधी प्राप्त झालेला आहे व आरोग्य विभागातर्गत ४ बीएस्सी नर्सिंग महाविद्यालये सुरु होण्याचा प्रस्ताव शासनास सादरकेला आहे.
४. राज्याला दोन पुरस्कार, य एएनएम यांना राष्ट्रीय १ परिचारीका व सार्वजनिक आरोग्य १ फ्लोरेन्स नाईटिंगेल पुरस्कार सन २०२ २मध्ये प्राप्त झाला
५. नॅशनल नोडल सेंटर वर्धा येथे परिचर्या प्रशिक्षण केंद्रातील शिक्षकांना ६ आठवड्याचे शुश्रूषा सेवांच्या बळकटीकरणाकरीता प्रशिक्षण देण्यात येते .
६. परिचर्या संवर्गातील शैक्षणिक पदाचे सेवाप्रवेश नियम शासनास सादर करण्याची कार्यवाही आयुक्तालयस्तरावर सुरु आहे .
७. बंधपजीत अधिपरिचारीकांच्या सेवा नियमित करणेसाठी तिसरी व अंतिम विशेष लेखी परिक्षा दि . .त आलीरोजी आयोजित करण्या २०२२/३/२६तसेच दि पर्यंतच्या २०१९ते २०१५.०४.१५. सेवा समायोजनबंधपत्रित परिचारीकांच्यााचे सेवा नियम तयार करण्यात आले आहे.
८. दि.०१.०१.२०२३ ची अंतिम सेवाजेष्ठता यादी संकेतस्थळावर प्रसिध्द करण्यात आली .

९. राज्यातील आरोग्य सेवा आयुक्तालयाच्या अधिनस्त शैक्षणिक व नर्सिंग सेवा सर्व प्रवर्गाचे सुधारित कर्तव्ये व जबाबदा) या-Job Chart) पुर्णकरण्याचे काम सुरु आहे .
१०. अधिसेविका ,सहाय्यक अधिसेविका व सार्वजनिक आरोग्य परिचारीका निर्देशिका या पदांच्या पदोन्नतीसाठी अंतरिम जेष्ठता सूची संकेत स्थळावर प्रसिध्द करण्यात आलेली असून आक्षेपांती अंतिम करण्यात येईल.
११. अधिसेविका, सहाय्यक अधिसेविका,पाठयनिर्देशिका व इतर रिक्त पदावर पदोन्नती देण्याची प्रक्रिया सुरु आहे
१२. राज्यातील आरोग्य सेवा आयुक्तालयाच्या अधिनस्त शैक्षणिक व नर्सिंग सेवा सर्व प्रवर्गाचे सुधारित कर्तव्ये व जबाबदा) या-Job Chart) पुर्णकरण्याचे काम सुरु आहे .
१३. माता व बालकांना आदरयुक्त उच्च दर्जाची सेवा देण्याकरीता राज्यामध्ये कस्तुरबा नर्सिंग कॉलेज,वर्धा येथे प्रथम बॅच NPME (Nurse Practitioner in Midwifery Educator) ची प्रथम तुकडीचे प्रशिक्षण पुर्ण झाले आहे तसेच .SMIT (State Midwifery Training Institute) अकोला,नागपुर व नाशिक येथे सुरु करण्याची प्रक्रिया सुरु आहे .
१४. परिचर्या संघटनेच्या प्रतिनिधीसोबत बैठका घेण्यात आल्या व समस्यांबाबत चर्चा करुन कार्यवाही चालु आहे.

(डॉ.नागनाथ मुदम)

उपसंचालक (शुश्रूषा) आरोग्य सेवा , मुंबई.